

REPUBLIKA E SHQIPËRISË
AVOKATI I POPULLIT
Seksioni i Veçantë

Adresa: Bulevardi: "Zhan D'Ark" Nr.2
Tiranë, Shqipëri

[Tel/Fax:+355 4 2380 300/315](tel:+35542380300315)
[E-mail: ap@avokatipopullit.gov.al](mailto:ap@avokatipopullit.gov.al)
www.avokatipopullit.gov.al

Nr. K2/Dh11-2 Prot.
Nr. Dok. 202101226/2

Tiranë 20/12/2021

Lënda : *Rekomandim për marrjen e masave të nevojshme për njohjen dhe zbatimin e akteve normative lidhur me të drejtën e mbrojtjes me avokat të shtetasve të shoqëruar, arrestuar, ndaluar dhe të burgosur.*

MINISTRISË SË DREJTËSISË
Tiranë

DREJTORISË SË PËRGJITHSHMË TË BURGJEVE
Tiranë

DREJTORISË SË PËRGJITHSHME TË POLICISË SË SHTETIT
Tiranë

INSTITUCIONIT TË EKZEKUTIMIT TË VENDIMEVE PENALE
Elbasan

INSTITUCIONIT TË EKZEKUTIMIT TË VENDIMEVE PENALE
Kavajë

INSTITUCIONIT TË EKZEKUTIMIT TË VENDIMEVE PENALE
Fier

INSTITUCIONIT TË VEÇANTË SHËNDETËSOR TË BURGJEVE
Tiranë

**INSTITUCIONIT TË EKZEKUTIMIT TË VENDIMEVE PENALE “ALI DEMI”
Tiranë**

**INSTITUCIONIT TË EKZEKUTIMIT TË VENDIMEVE PENALE
“JORDAN MISJA”
Tiranë**

**INSTITUCIONIT TË EKZEKUTIMIT TË VENDIMEVE PENALE “MINE PEZA”
Tiranë**

**INSTITUCIONIT TË EKZEKUTIMIT TË VENDIMEVE PENALE
Durrës**

**INSTITUCIONIT TË EKZEKUTIMIT TË VENDIMEVE PENALE
Peqin**

**INSTITUCIONIT TË EKZEKUTIMIT TË VENDIMEVE PENALE
Burrel**

**INSTITUCIONIT TË EKZEKUTIMIT TË VENDIMEVE PENALE
Kukës**

**INSTITUCIONIT TË EKZEKUTIMIT TË VENDIMEVE PENALE
Tropojë**

**INSTITUCIONIT TË EKZEKUTIMIT TË VENDIMEVE PENALE
Berat**

**INSTITUCIONIT TË EKZEKUTIMIT TË VENDIMEVE PENALE
Fushë Krujë**

**INSTITUCIONIT TË EKZEKUTIMIT TË VENDIMEVE PENALE
Korçë**

**INSTITUCIONIT TË EKZEKUTIMIT TË VENDIMEVE PENALE
Lezhë**

**INSTITUCIONIT TË EKZEKUTIMIT TË VENDIMEVE PENALE
Vlorë**

**INSTITUCIONIT TË EKZEKUTIMIT TË VENDIMEVE PENALE
Tepelenë**

INSTITUCIONIT TË EKZEKUTIMIT TË VENDIMEVE PENALE

Rrogozhinë

**INSTITUCIONIT TË EKZEKUTIMIT TË VENDIMEVE PENALE
Lushnjë**

**INSTITUCIONIT TË EKZEKUTIMIT TË VENDIMEVE PENALE
Sarandë**

**INSTITUCIONIT TË EKZEKUTIMIT TË VENDIMEVE PENALE
Shkodër**

**DREJTORISË VENDORE TË POLICISË
Shkodër**

**DREJTORISË VENDORE TË POLICISË
Kukës**

**DREJTORISË VENDORE TË POLICISË
Lezhë**

**DREJTORISË VENDORE TË POLICISË
Dibër**

**DREJTORISË VENDORE TË POLICISË
Tiranë**

**DREJTORISË VENDORE TË POLICISË
Durrës**

**DREJTORISË VENDORE TË POLICISË
Elbasan**

**DREJTORISË VENDORE TË POLICISË
Korçë**

**DREJTORISË VENDORE TË POLICISË
Berat**

**DREJTORISË VENDORE TË POLICISË
Fier**

DREJTORISË VENDORE TË POLICISË

Vlorë

**DREJTORISË VENDORE TË POLICISË
Gjirokastrë**

Të nderuar,

Avokati i Popullit në përmbushje të misionit të tij kushtetues e ligjor për mbrojtjen e të drejtave, lirive dhe interesave të ligjshëm të shtetasve ka marrë në shqyrtim ankesën e bërë nga Dhoma Vendore e Avokatisë Shkodër. Ky subjekt ka ngritur shqetësimin e ligjshëm lidhur me një shkresë e cila i është dërguar IEVP-ve në shkallë vendi nga Drejtoria e Përgjithshme e Burgjeve, e cila nuk ka elementët e nevojshëm të një akti administrativ sepse është pa stemë, pa emërtesë, pa autorë, pa firmë dhe pa vulë. Sipas subjektit ankues, ky dokument ndonëse pa elementët thelbësorë të nevojshëm ka prodhuar pasoja juridike, duke u mohuar mbrojtësve ligjorë të drejtën për të hyrë në IEVP-të dhe marrë takim me klientët e tyre të burgosur që kanë lëshuar akte përfaqësimi të firmosura nga ata vetë dhe të vërtetuara nga drejtuesit e këtyre institucioneve. Referuar kësaj shkrese të shpërndarë në të gjitha IEVP-të, aktet e përfaqësimit të të burgosurve duhen bërë para noterit publik, edhe pse është i njohur botërisht fakti që asnjë noter në vendin tonë nuk e ushtron aktivitetin në ambientet e regjimit të brendshëm të ndonjë burgu. Ndërkohë në këtë ankesë parashtrohet se përveç sa më sipër kjo shkresë është e paligjshme sepse vjen në kundërshtim me dispozitat e Kodit Civil respektivisht nenet 70-78, nenin 109 të Kodit të Procedurës Penale dhe nenin 51, pikat 1 e 2 të ligjit nr. 81/2020 “Për të drejtat dhe trajtimin e të dënuarve me burgim dhe të parabugosurve”.

Sqarojmë se pas administrimit të kësaj ankese nga institucioni ynë, në media, në datën 04.12.2021 është bërë publik lajmi se me urdhër të Ministrit të Drejtësisë është shfuqizuar urdhri i datës 17.11.2021 i Drejtorit të Përgjithshëm të Burgjeve, në të cilin u kërkohej të burgosurve që për zgjedhjen e avokatit të firmosnin prokurën në prani të një noteri.

Paraprakisht shprehim vlerësimin tonë lidhur me qëndrimin koherent dhe pozitiv të mbajtur nga Ministri i Drejtësisë për shfuqizimin e një akti të tillë që sjell pasoja lidhur me respektimin e të drejtës themelore të shtetasve për t’u mbrojtur me avokat, e konkretisht të shtetasve të burgosur në Institucionet e Ekzekutimit të Vendimeve Penale.

Pavarësisht faktit se akti për të cilin na është drejtuar me ankesë Dhoma Vendore e Avokatisë Shkodër tashmë është shfuqizuar, nxitur nga ky rast sjellim në vëmendje se Avokati i Popullit edhe më parë ka shprehur qëndrimin e tij në lidhje me ushtrimin e të drejtës së mbrojtjes me avokat të shtetasve të shoqëruar, arrestuar, ndaluar dhe dënuar penalisht me burgim gjatë kryerjes së procedurave administrative apo penale në organet e Policisë së Shtetit si dhe në Institucionet e Ekzekutimit të Vendimeve Penale (IEVP) në shkallë vendi.

Duke qënë se evidentohen raste që aktet normative të cilat trajtojnë të drejtën kushtetuese e ligjore të shtetasve për t’u mbrojtur me avokat nuk respektohen gjithmonë në mënyrë korrekte

nga drejtuesit dhe punonjësit e strukturave të Policisë së Shtetit dhe të Drejtorisë së Përgjithshme të Burgjeve, vlerësojmë të nevojshme që t'i rikthehemi kësaj çështjeje të rëndësishme.

Gjithashtu, problematika të tilla janë konstatuar edhe më parë nga strukturat e institucionit të Avokatit të Popullit gjatë inspektimeve të kryera në strukturat vendore të Policisë së Shtetit dhe në IEVP-të në shkallë vendi ku herë pas here janë marrë ankesa nga disa të shoqëruar, të arrestuar/ndaluar dhe të dënuar me burgim të cilët kanë ngritur shqetësimin se nuk kanë marrë takim me avokatët mbrojtës në momentet e para të kryerjes së veprimeve procedurale nga punonjësit e Policisë së Shtetit, si dhe të administratës së IEVP-ve në rastin e të burgosurve. Justifikimet e punonjësve të këtyre strukturave për të mos lejuar takimin e avokatit me subjektet e cituar më sipër kanë qenë nga më të ndryshmet sikurse mund të përmendim se:

- avokati nuk ishte i pajisur me prokurë të posaçme si mbrojtës i shtetasit të shoqëruar, arrestuar, ndaluar apo dënuar;
- personi në fjalë nuk është marrë ende në pyetje nga oficerët e policisë gjyqësore dhe se për këtë arsye avokati nuk lejohet që të marrë takim me këta persona para kësaj procedure;
- ende ndaj shtetasve të shoqëruar po bëhen verifikime, etj.

Për këtë arsye, vlerësojmë me interes të sjellim në vëmendje se rivendosja juridikisht e institutit të mbrojtjes, avokatisë¹ në fillim të viteve '90, është pjesë rëndësishme e procesit të demokratizimit të vendit tonë. Ajo përbën një nga arritjet e sistemit tonë demokratik, në fushën e mbrojtjes dhe respektimit të të drejtave dhe lirive themelore të njeriut, të njohura dhe sanksionuara nga konventat ndërkombëtare dhe veçanërisht nga Deklarata Universale e të Drejtave të Njeriut, shpallur nga Asambleja e Përgjithshme e Kombeve të Bashkuara më 10 dhjetor 1948, si dhe Konventa Europiane e të Drejtave të Njeriut, miratuar nga vendet e Këshillit të Europës, më 4 nëntor 1950, të cilat janë njohur dhe ratifikuar nga vendi ynë.

Në nenin 4 të ligjit nr. 55/2018 “Për profesionin e avokatit në Republikën e Shqipërisë” i cili është në fuqi aktualisht, parashikohet si më poshtë vijon:

“Avokati ushtron veprimtarinë e tij nëpërmjet:

- a) këshillimit ligjor të personave fizikë dhe juridikë;*
- b) përfaqësimit në procesin penal, civil, administrativ, ose të ndonjë natyre tjetër që mund të mos përfshihet në këto tri kategori, në çdo shkallë të gjyqësorit, brenda ose jashtë vendit, pranë gjykatave ndërkombëtare ose çdo organizmi tjetër, pranë të cilit Republika e Shqipërisë ka aderuar, si dhe përfaqësimit në procedurat e ndërmjetësimit ose të arbitrazhit;*
- c) hartimit të akteve juridike dhe çdo akti tjetër, sipas kërkesave të personave fizikë ose juridikë, vendas apo të huaj, brenda territorit të Republikës së Shqipërisë;*

¹ Ligji nr. 7541, datë 18.12.1991 “Për Avokatinë në Republikën e Shqipërisë”.

ç) veprimeve të tjera të parashikuara në legjislacionin shqiptar ose në legjislacionin e huaj, kur veprimtaria kryhet jashtë territorit të Republikës së Shqipërisë.”

Në nenin 6/2 të po këtij ligji, parashikohet se:

“Profesioni i avokatit mund të ushtrohet përpara çdo gjykatë, prokurorie, gjykatë arbitrazhi, apo organi publik, në mënyrë individuale, ose në bashkëpunim me avokatë të tjerë të organizuar në studio avokatie.”

Ndërsa, në nenin 11 të tij “Të drejtat e avokatit” përcaktohet se:

“Avokati, në ushtrim të profesionit të tij, ka të drejtë:

a) të ofrojë shërbimin e avokatisë në përputhje me kërkesat e legjislacionit në fuqi në mënyrë të lirë, të pavarur dhe autonome, pa kufizime, kundrejt çdo klienti, vendas ose të huaj, që ushtron veprimtarinë brenda ose jashtë vendit;

b) të kërkojë të dhëna, shpjegime ose dokumente që kanë lidhje me çështjen ose klientët që përfaqësohen ose mbrohen prej tij, nga çdo institucion i administratës publike, gjykatat, prokuroritë, gjykatat e arbitrazhit, noterët, përmbaruesit, organet e Policisë së Shtetit, apo nga çdo ent publik ose subjekt privat, në përputhje me rregullat dhe afatet e parashikuara nga legjislacioni në fuqi;

c) të takojë vetëm për vetëm klientin, përpara marrjes në pyetje për herë të parë dhe në çdo fazë të procedimit penal, si dhe të njihet me aktet, provat e nevojshme dhe arsyet e arrestimit ose ndalimit të klientit, në përputhje me rregullat e parashikuara në Kodin e Procedurës Penale;

ç) të asistojë në proces, të pyesë klientin, dëshmitarët dhe ekspertët, të njihet në përfundim të hetimit me të gjitha aktet dhe dokumentet që lidhen me çështjen dhe t'i nënshkruajë ato kur klienti e autorizon dhe pranon një gjë të tillë, në përputhje me parashikimet e Kodit të Procedurës Penale, në funksion të realizimit të një mbrojtjeje efektive të klientit të tij të pandehur në një proces penal;

d) të kërkojë nga organet kompetente respektimin e të drejtave dhe garancive në çdo fazë të procedimit penal, si dhe gjatë ekzekutimit të vendimit penal të formës së prerë, të parashikuara nga legjislacioni në fuqi dhe standardet ndërkombëtare të pranuar nga Republika e Shqipërisë;

dh) të ushtrojë profesionin në mënyrë të pavarur dhe autonome.”

Është me shumë rëndësi që të ndalemi në ofrimin e ndihmës juridike nga avokati me praninë e tij si mbrojtës, në rastet e shoqërimit, arrestimit/ndalimit të personave, hetimit dhe ekzekutimit të dënimit penal me burgim. Mos lejimi i avokatit për të marrë takim me personat e shoqëruar, arrestuar/ndaluar dhe për të qenë i pranishëm gjatë kryerjes së veprimeve procedurale të arrestimit/ndalimit të një personi nga oficerët e policisë gjyqësore apo edhe prokurori, kur ai kërkohet nga vetë personi i shoqëruar, arrestuar/ndaluar, gjatë ekzekutimit të vendimit penal apo edhe nga familjarët e një personi të mitur, përbën një shkelje të rëndë të një të drejte themelore të njeriut.

Kjo e drejtë është e garantuar nga aktet normative si më poshtë:

1. Kushtetuta e Republikës së Shqipërisë dhe konkretisht nga nenet 28, pika 1, dhe 31/ç që sanksionojnë se:

Neni 28, pika 1

“Kushdo, të cilit i hiqet liria, ka të drejtë të njoftohet menjëherë në gjuhën që ai kupton, për shkaqet e kësaj mase, si dhe për akuzën që i bëhet. Personi, të cilit i është hequr liria, duhet të njoftohet se nuk ka asnjë detyrim të bëjë ndonjë deklaratë dhe ka të drejtë të komunikojë menjëherë me avokatin, si dhe t’i jepet mundësia për realizimin e të drejtave të tij”.

Neni 31/ç

“Gjatë procesit penal kushdo ka të drejtë:

ç) të mbrohet vetë ose me ndihmën e një mbrojtësi ligjor të zgjedhur prej tij; të komunikojë lirisht dhe privatisht me të, si dhe t’i sigurohet mbrojtja falas, kur nuk ka mjete të mjaftueshme;”

2. Konventa Europiane e të Drejtave të Njeriut, e cila në nenin 6, pika 3/c parashikon se:

“Çdo i akuzuar ka të drejtë që të mbrohet vetë ose të ketë ndihmën e një mbrojtësi të zgjidhur prej tij...”

3. Kodi i Procedurës Penale dhe konkretisht neni 48 “Mbrojtësi i zgjedhur nga i pandehuri” ku parashikohet se:

“1. I pandehuri ka të drejtë të zgjedhë jo më shumë se dy mbrojtës.

2. Zgjedhja bëhet me deklaram të bërë para organit procedues ose me akt të dhënë mbrojtësit ose të dërguar atij rekomande.

3. Zgjedhja e mbrojtësit për personin e ndaluar, të arrestuar ose të dënuar me burgim, derisa ky person nuk e ka bërë vetë zgjedhjen, mund të bëhet nga një i afërm i tij, në format e parashikuara nga paragrafi 2.”

Në nenin 255 të këtij Kodi janë përcaktuar detyrat e policisë gjyqësore në rastet e arrestimit ose ndalimit të personit. Sipas pikës 1 të këtij neni, *oficerët dhe agjentët e policisë gjyqësore që kanë kryer një arrestim ose ndalim ose kanë marrë në dorëzim të arrestuarin, njoftojnë menjëherë prokurorinë e vendit ku është kryer arrestimi ose ndalimi. Ata i bëjnë të ditur të arrestuarit ose të ndaluarit se nuk ka asnjë detyrim të bëjë deklaratë dhe në qoftë se do të flasë, çfarëdo që ai thotë, mund të përdoret ndaj tij në gjykim. Oficerët dhe agjentët e policisë*

gjyqësore i bëjnë të ditur të ndaluarit ose të arrestuarit edhe të drejtën që ai ka për të zgjedhur mbrojtës dhe njoftojnë menjëherë mbrojtësin e zgjedhur ose, kur është rasti, atë të caktuar nga prokurori....”

Sqarojmë se në bazë të K.Pr.Penale respektivisht neni 32, pikat 1/a dhe 2/a, si dhe të nenit 18 të ligjit nr. 108/2014 “Për Policinë e Shtetit”, çdo punonjës i policisë gëzon atributet e Policisë Gjyqësore, oficerë dhe agjentë të policisë gjyqësore në përputhje me legjislacionin procedural penal dhe ligjin për organizimin dhe funksionimin e Policisë Gjyqësore.

4. Ligji nr. 55/2018 “Për profesionin e avokatit në Republikën e Shqipërisë”, neni 6/2 dhe neni 11/a, c, ç, d të cilët i cituam më sipër.

Në të njëjtën kohë ky qëndrim përbën edhe shkelje të nenit 12/1/c të tij “Të drejtat dhe detyrimet e organeve të tjera”, ku parashikohet se:

“1. Gjatë ushtrimit të profesionit të avokatit, çdo institucion i administratës publike, gjykatat, prokuroritë, gjykatat e arbitrazhit, noterët, përmbaruesit, organet e Policisë së Shtetit, apo çdo ent tjetër publik ose subjekt privat, janë të detyruara të plotësojnë kërkesat e ligjshme të avokatit në lidhje me:

c) garantimin e takimit të avokatit vetëm për vetëm me klientin, përpara marrjes në pyetje për herë të parë të tij dhe në çdo fazë të procedimit penal, pa autorizim të posaçëm të organeve proceduese dhe me miratim të klientit ose të familjarëve të tij, si dhe vënien në dispozicion të akteve, provave dhe arsyeve të arrestimit ose ndalimit të klientit, në përputhje me rregullat e parashikuara në Kodin e Procedurës Penale;”

5. Ligji nr. 108/2014 “Për Policinë e Shtetit”, i ndryshuar, respektivisht neni 109/3 të tij, ku parashikohet se:

“3. Personi i shoqëruar ka të drejtë të njoftohet menjëherë në gjuhën që ai kupton, për shkaqet e shoqërimit. Ai/ajo duhet të njoftohet se nuk ka asnjë detyrim të bëjë ndonjë deklaratë dhe ka të drejtë të komunikojë menjëherë me një person të besuar dhe avokatin”.

Ndërsa në nenin 112/2/dh të këtij ligji “Të dhënat në rastet e shoqërimit, ndalimit dhe arrestimit” parashikohet se:

“Për të regjistruar nga ana administrative të dhënat e personave të shoqëruar, të arrestuar apo të ndaluar, policia kryen këto veprime:

2. Në rast arrestimi apo ndalimi, policia evidenton për çdo person të dhënat për:

dh) hollësi për mënyrën e kryerjes së veprës penale, për të cilën është arrestuar apo ndaluar, të cilat merren në prani të mbrojtësit në rast se personi nuk e refuzon atë;”

6. Procedura standarde “Trajtimi dhe sigurimi i personave të arrestuar/ndaluar në ambientet e Policisë së Shtetit, evidentimi dhe zgjidhja e kërkesë/ankesave të tyre”, miratuar me Urdhrin nr. 925, datë 18.07.2019 të Drejtorit të Përgjithshëm të Policisë së Shtetit. Në kapitullin VI, “Të drejtat dhe detyrimet e të ndaluarve/arresturve”, respektivisht pikat 1.2 dhe 1.4 parashikohet se:

“1.2 Të mbrohet e përfaqësohet me avokat, duke e zgjedhur atë vetë por jo më shumë se dy mbrojtës, ose të caktuar nga prokurori sipas përcaktimeve të nenit 255 të K.Pr.Penale. Takimet dhe konsultimet e personit të arrestuar/ndaluar me avokatin mbrojtës zhvillohen në mënyrë private dhe pa praninë e asnjë personi tjetër.

“1.4 Të marrë takim në çdo kohë me avokatin mbrojtës, kujdestarin ligjor, përfaqësuesit e Avokatit të Popullit, sa herë që kërkohet nga këta të fundit”.

Ndërsa në kapitullin e VII, pika 5.1.b parashikohet se:

“Nxjerrja e të ndaluarit e arrestuarit nga dhoma e qëndrimit për në dhomën e intervistimit/marrjes në pyetje bëhet:

b) Kur kërkohet të takohet nga avokati mbrojtës i zgjedhur nga i arrestuari/ndaluari apo i caktuar nga prokurori. Avokati mbrojtës ka të drejtë të marrë takim me klientin e tij në çdo kohë dhe sa herë që e sheh të arsyeshme”.

7. Ligji nr. 81/2020 “Për të drejtat dhe trajtimin e të dënuarve me burgim dhe të parabugosurve”, respektivisht në nenet 8/3; 9/4; 16/4; 17/5/a; 39/6; 49/12; 51/1, 2²; 66/3/c; 68/2; 69/2; 83/1/b; 90/1 e 2.

Nga dispozitat kushtetuese dhe ligjore të cituara më sipër, rezulton në mënyrë shumë të qartë se:

a) E drejta e mbrojtjes me avokat duhet t’i garantohet nga punonjësit e policisë gjyqësore dhe administrata e IEVP-ve çdo personi të cilit i kufizohet apo hiqet liria. Ndërkohë çdo institucion i administratës publike, gjykatat, prokuroritë, gjykatat e arbitrazhit, noterët, përmbaruesit, organet e Policisë së Shtetit, apo çdo ent tjetër publik ose subjekt privat, janë të detyruara të plotësojnë kërkesat e ligjshme të avokatit në lidhje me garantimin e takimit të avokatit vetëm për vetëm me klientin, përpara marrjes në pyetje për herë të parë të tij dhe në çdo fazë të procedimit penal duke përfshirë edhe atë të ekzekutimit të vendimit, pa autorizim të posaçëm të organeve proceduese dhe me miratim të klientit ose të familjarëve të tij, si dhe vënien në dispozicion të akteve, provave dhe arsyeve të arrestimit ose ndalimit të klientit, në përputhje me rregullat e parashikuara në Kodin e Procedurës Penale.

² Neni 51 “Hyrja në institucion”

1. Institucionet e ekzekutimit të vendimeve penale mund të vizitohen pa autorizim nga:

Presidenti i Republikës, Kryetari i Kuvendit, Kryeministri, kryetari i Gjykatës Kushtetuese, zëvendëskryetari i Kuvendit, zëvendëskryeministri, ministri i Drejtësisë, kryetari i Gjykatës së Lartë, Prokurori i Përgjithshëm, Drejtuesi i Prokurorisë së Posaçme, deputetët, zëvendësministri i Drejtësisë, Avokati i Popullit, komisionerët dhe ndihmëskomisionerët e tij, Komisioneri për Mbrojtjen nga Diskriminimi, drejtori i Përgjithshëm i Burgjeve dhe zëvendësit e tij, drejtori i Policisë së Burgjeve, drejtori dhe inspektorët e kontrollit të brendshëm të burgjeve, anëtarët e komisionit të ekzekutimit të vendimeve penale, gjyqtarët dhe prokurorët gjatë ushtrimit të detyrës së tyre, mbrojtësit e të burgosurve, si dhe oficerët e Policisë Gjyqësore të deleguar.

2. Personat që shoqërojnë subjektet e përmendura në pikën 1 të këtij neni, nuk pajisen me autorizim në rastin e vizitave pranë institucioneve të ekzekutimit të vendimeve penale, por në çdo rast numri i tyre nuk duhet të jetë më shumë se dy.

b) Zgjedhja e mbrojtësit është e drejtë ekskluzive e vetë personit pavarësisht statusit të tij si i shoqëruar, arrestuar, ndaluar, i paraburgosur apo dënuar dhe kryhet me deklaram i cili bëhet para organit procedues ose me akt të dhënë mbrojtësit. Kjo do të thotë se, personi i shoqëruar, arrestuar, ndaluar, i paraburgosur apo dënuar madhor ka të drejtë që të vendosë vetë zgjedhjen e avokatit të tij. Ndërkohë në nenin 48/3 të Kodit të Procedurës Penale, është parashikuar edhe mundësia e zgjedhjes nga një i afërm i tij i mbrojtësit për personin e ndaluar, të arrestuar ose të dënuar me burgim, derisa ky person nuk e ka bërë vetë zgjedhjen, në format e parashikuara nga paragrafi 2 i këtij neni. Sikurse rezulton në mënyrë të qartë, forma e zgjedhjes së mbrojtësit, me deklaram para organit procedues, apo me akt, i takon vetë personit si disponues i plotë dhe i ligjshëm i kësaj të drejte. Pra, në rastet kur një person e ka zgjedhur avokatin e tij mbrojtjes me deklaram të bërë para organit procedues, atij apo avokatit të zgjedhur prej tij nuk mund dhe nuk duhet t'i kërkohet akt noterial/prokurë përfaqësimi, sikurse ka ndodhur në mjaft raste. Theksojmë se kërkimi i pajisjes së avokatit me akt noterial nga klienti i tij nga disa punonjës të policisë gjyqësore apo punonjës së IEVP-ve me qëllim që të lejohet të hyjë në këto institucione është i pambështetur në ligj, sepse nuk është parashikuar në asnjërën prej dispozitave të akteve normative të cituara më sipër. Këta punonjës kanë të drejtën që t'i kërkojnë prokurë avokatit në rastet kur subjektet në fjalë janë të mitur apo nën kujdestari, të cilët nuk kanë zotësinë e plotë për të vepruar.

c) Personi, të cilit i është kufizuar apo i është hequr liria, duhet të njoftohet nga punonjësit e këtyre strukturave se nuk ka asnjë detyrim të bëjë ndonjë deklaratë dhe ka të drejtë të komunikojë menjëherë me avokatin, si dhe t'i jepet mundësia për realizimin e të drejtave të tij që në momentin e aplikimit të këtyre masave administrative ose penale. Por, nga disa ankesa të trajtuara deri më tani nga institucioni i Avokatit të Popullit, rezulton se nga punonjësit e policisë ndaj personave të arrestuar/ndaluar nuk zbatohet gjithmonë ky detyrim ligjor. Në këto raste kemi konstatuar se, jo vetëm që nuk i kanë bërë të qartë personit këtë të drejtë, por përkundrazi i kanë marrë deklaram jashtë dëshirës dhe vullnetit të tij dhe me mjete jo të ligjshme. Nëpërmjet dhunës psikologjike i kanë kërkuar të shoqëruarit, arrestuarit/ndaluarit të pranojë veprën penale për të cilën e kanë akuzuar, provat e saj, bashkëpunëtorët, vepra penale të tjera të kryera prej tij ose nga persona të tjerë, etj.

Në qoftë se personi kërkon të mbrohet nga avokati, punonjësit e policisë gjyqësore dhe ata të administratës së IEVP-ve kanë detyrimin që të njoftojnë menjëherë avokatin/mbrojtësin e tij, nëpërmjet telefonit ose me mënyra të tjera dhe t'i japin mundësinë për realizimin e kësaj të drejte sa më shpejtë duke lejuar takimin dhe dhënien e asistencës ligjore. Sqarojmë se nga ky rregull bën përjashtim vetëm nxjerrja e të arrestuarit/ndaluarit nga dhoma e sigurisë për të kryer takime me avokatin mbrojtës, veprime hetimore procedurale (marrja në pyetje, paraqitje për

njohje etj) gjatë natës/kohës së pushimit nga ora 22.00-06.00, ndalim i cili parashikohet në kapitullin VII, pika 1.5 e procedurës standarde³.

ç) Punonjësit e strukturave të përmenduara më lart duhet të kenë të qartë se e drejta e komunikimit dhe mbrojtjes me avokat të garantohet për të gjithë personat e shoqëruar pa dallim lidhur me shkakun e shoqërimit, arrestimit apo ndalimit, pra si persona të dyshuar, si autorë të ndonjë vepre penale apo për kryerjen e ndonjë kundërvajtjeje administrative.

d) Nëse nga strukturat e Policisë së Shtetit dhe IEVP-të do të kërkohet pajisja me prokurë me akt noterial, e avokatit mbrojtës nga subjektet e cituara më sipër, do të gjendeshim përpara një situatë dhe pasojave që do ta vështirësonin, për të mos thënë cenonin të drejtën e mbrojtjes së personit, sikurse mund të përmendim:

- pamundësinë fizike të tyre për t'u paraqitur tek noteri duke qenë se ata janë të izoluar në ambientet e policisë apo në IEVP;
- pamundësinë e tyre për të njoftuar noterin për të shkuar në vendin ku ata ndodhen;
- ka raste që shumë të paraburgosur apo dënuar nuk kanë familjarë këtu apo edhe nëse kanë të tillë, nuk kanë marrëdhënie të mira me ta;
- nga kjo kategori ka edhe shtetas që nuk kanë të ardhura financiare;
- ka shtetas të huaj që nuk kanë të afërm në vendin tonë;
- për shkak të procedurave specifike për hyrjen në këto institucione noterët do të refuzonin kërkesën për kryerjen e këtij veprimi juridik;
- por edhe në rast se do të shkojnë, atyre nuk do t'ju lejohet futja e kompjuterave për të përpiluar prokurën;

³ VII. Rregullat për trajtimin dhe kushtet e jetesës në dhomat e sigurisë

1. Orari i veprimeve dhe koha e pushimit.

1.5 Ndalohet nxjerrja e të arrestuarit/ndaluarit nga dhoma e sigurisë për të kryer takime me avokatin mbrojtës, veprime hetimore procedurale (marrja në pyetje, paraqitje për njohje etj) gjatë natës/kohës së pushimit nga ora 22.00 - 06.00.

- do rriten shpenzimet financiare të panevojshme të këtyre subjekteve edhe nëse noterët do të pranojnë që të shkojnë në ambientet e këtyre institucioneve për shkak të kohës fizike që kërkon kryerja e këtij veprimi;
- procedura dhe kohëzgjatje e pajisjes së noterit me autorizim për të hyrë në I EVP;
- mos ushtrimi në kohën e nevojshme të shërbimit të mbrojtjes, etj.

Duke analizuar këto raste që cenojnë në thelb një nga të drejtat themelore universale të shtetasve, çojmë se qëndrime të tilla të strukturave të Policisë së Shtetit dhe të I EVP-ve, vijnë si pasojë e disa shkaqeve, sikurse mund të përmendim:

- mos njohjes apo njohjes jo të plotë të dispozitave kushtetuese e ligjore nga disa punonjës, por pa përjashtuar edhe drejtues të këtyre strukturave ligjzbatuese.
- edhe në rastet kur dispozitat kushtetuese dhe ligjore njihen, jo gjithmonë ato zbatohen, sepse prania e avokatit shikohet si “pengesë” e punonjësve të policisë për të “punuar lirish” me të shoqëruarit dhe arrestuarit/ndaluarit. Në kushtet kur avokati nuk është i pranishëm, punonjësit e policisë mund t’i pyesin këta shtetas dhe të marrin deklaramë për veprën penale për të cilën dyshohen ose kanë kryer, për vepra të tjera për të cilat ata kanë të dhëna operative, mund të kalojnë afatin ligjor të mbajtjes në ambientet e policisë, mund të bëjnë kontroll të banesës, lokalit, bllokime, sekuestrime dhe veprime të tjera arbitrare, sikurse edhe ka ndodhur jo rrallëherë, madje mund të përdorin edhe dhunën psikologjike apo fizike për të realizuar qëllimin e tyre të pranimit të fajësise nga të dyshuarit e kategorisë së mësipërme.
- shoqëria shqiptare dhe organet shtetërore nuk krijuar ende kulturën e duhur bashkëkohore për të kuptuar rolin dhe misionin e avokatisë në procesin e mbrojtjes së të drejtave dhe lirive të individit.
- ekzistencës së mentalitetit/mendësisë veçanërisht në këto struktura, që mbrojtja (avokati) të shikohet e vlerësohet një me krimin, me korrupsionin dhe si burim i të gjitha të këqijave në punën e tyre kundër kriminalitetit.

Vlerësojmë të rëndësishme që të evidentojmë edhe disa pasoja ligjore që vijnë nga mosrespektimi i detyrimeve ligjore për ushtrimin e të drejtës së mbrojtjes dhe pranisë së avokatit në ambientet e policisë dhe I EVP-të gjatë shoqërimit, arrestimit/ndalimit të shtetasve dhe në vendet ku ruhen e trajtohen personat e parabugosur e të dënuar me burgim, sikurse janë:

- i hapet rruga arbitraritetit, duke shkelur të drejtat ligjore të personit. Është historikisht e njohur tendenca e çdo pushteti (funksioni shtetëror) për të rënë në pozita arbitrariteti,

përmasat e të cilit kushtëzohen nga civilizimi i tërë shoqërisë. Sa më e civilizuar të jetë shoqëria, aq më e vogël do të jetë tendenca e pushtetarëve për të rënë në arbitraritet. Arbitrariteti vjen jo vetëm nga paaftësia profesionale, por në disa raste edhe nga dëshira ose detyrimi i eprorëve për të zbuluar veprat penale të ndodhura, pa përfillur e respektuar normat ligjore e të drejtat themelore të njeriut.

- duke u kryer veprime procedurale të pambështetura apo në kundërshtim me ligjin nga ana e oficerëve të policisë gjyqësore, atëhere ato e humbasin vlerën e provës dhe do të zhvlerësohen nga ana e gjykatës gjatë procesit gjyqësor. Punonjësit e policisë gjyqësore në veprimtarinë e tyre duhet të mbajnë gjithmonë parasysh pikën 2 të nenit 32 të Kushtetutës, ku përcaktohet se: *“askush nuk mund të deklarohet fajtor mbi bazën e të dhënave të mbledhura në mënyrë të paligjshme”*.

Ju sjellim në vëmendje se, në Raportin e Komitetit European për Parandalimin e Torturës, Trajtimit ose Dënimit Çnjerëzor ose Poshtëruës (CPT) të Këshillit të Evropës, i bërë publik në datën 17.09.2019, është rekomanduar që autoritetet shqiptare duhet të bëjnë përpjekje të mtejshme për të siguruar që e drejta e njoftimit të familjarëve nga personat e privuar nga liria në stacionet e policisë të garantohet në praktikë që nga fillimi i heqjes së lirisë. Gjithashtu, CPT u rekomandon autoriteteve shqiptare t’u kujtojnë të gjithë oficerëve të policisë detyrimin ligjor për t’u dhënë shtetasve që nga fillimi i heqjes së lirisë qasje në një avokat (që përfshin të drejtat për të folur me avokatin privatisht dhe për ta pasur atë të pranishëm gjatë pyetjes).

Për më tepër, në pjesën e raportit që ka të bëjë me Policinë e Shtetit⁴, shkronja “A”, përshkruhen konstatimet dhe rekomandimet për trajtimin e personave të ndaluar/arrestuar. Disa nga rekomandimet që kanë të bëjnë me masat mbrojtëse kundër keqtrajtimit dhe hetimin e ankesave ndaj Policisë së Shtetit, janë si më poshtë:

“A. Ndalimi nga Policia

3. Masat mbrojtëse kundër keqtrajtimit

a. Njoftimi

21. Sipas nenit 255 (4) të Kodit të Procedurës Penale (KPP), policia me pëlqimin e të arrestuarit ose të ndaluarit, duhet të njoftojë pa vonesë familjen e personit.

Shumica dërrmuese e personave të ndaluar të takuar nga delegacioni gjatë vizitës e konfirmuan këtë. Ata kishin patur mundësinë për të informuar të afërmit për situatën e tyre, ose ky njoftim ishte bërë nga një oficer policie, menjëherë pas privimit të lirisë. Sidoqoftë, ka patur disa pretendime se njoftimi ishte vonuar nga oficerët e policisë për disa orë (p.sh. deri në marrjen

⁴ Për më shumë shih:

<https://www.coe.int/en/web/cpt/-/council-of-europe-anti-torture-committee-publishes-report-on-alban-3>

e një deklaratë zyrtare ose pas takimit me një avokat). CPT rekomandon që autoritetet shqiptare duhet të bëjnë përpjekje të mëtijshme për të siguruar që e drejta e njoftimit të familjarëve nga personat e privuar nga liria në stacionet e policisë të garantohet në praktikë që nga fillimi i heqjes së lirisë.

b. Aksesi në avokat

22. Në përgjithësi, nga informacioni i mbledhur gjatë vizitës, rezultoi se personave të ndaluar që dëshironin të përfitonin nga kjo e drejtë u ofrohej në shumicën e rasteve mundësia për t'u konsultuar me një avokat (përfshirë edhe një avokat i caktuar ex officio) si dhe prania e tij gjatë marrjes në pyetje nga punonjësit e policisë.

Megjithatë, e ngjashme me situatën e vërejtur gjatë vizitave të mëparshme në Shqipëri, një numër i personave të ndaluar treguan se, pavarësisht se kishin kërkuar një avokat ex officio menjëherë pas kapjes, policia kishte injoruar kërkesën e tyre (ose e kishte pranuar atë vetëm pas një vonese të konsiderueshme) në mënyrë që të ishin në gjendje t'i pyesin ata në mënyrë jozyrtare në lidhje me veprën e dyshuar pa praninë e avokatit (para marrjes së një deklaratë zyrtare). Siç është treguar më lart, disa prej tyre pretenduan të jenë keqtrajtuar fizikisht ose të jenë kërcënuar gjatë kohës kur janë marrë në pyetje informalisht.

Delegacioni gjithashtu dëgjoi ankesa nga personat e ndaluar, të cilëve u ishte siguruar avokat kryesisht (ex officio), por ata nuk kishin patur një konsultim privat me ta gjatë kohës së ndalimit dhe se roli i avokatëve ishte në thelb i kufizuar në nënshkrimin e dokumenteve pjesë e protokollit të intervistës policore. Për më tepër, në disa raste personat e ndaluar kanë marrë kontakt me avokatin e caktuar kryesisht, për herë të parë vetëm në daljen para gjykatës.

Në dritën e sa më sipër, CPT-ja përsërit rekomandimin e saj që autoritetet shqiptare t'u sjellin në vëmendje të gjithë oficerëve të policisë detyrimin ligjor për t'i dhënë shtetasve që nga fillimi i heqjes së lirisë qasje në një avokat (që përfshin të drejtat për të folur me avokatin privatisht dhe për ta pasur atë/të pranishëm gjatë pyetjes).

d. Informimi mbi të drejtat

24. Një numër i personave të ndaluar pretenduan se atyre u ishte dhënë fleta e informacionit që përcakton të drejtat e tyre themelore vetëm në fund të ndalimit të policisë, zakonisht kur nënshkruanin protokollin e intervistës dhe jo në fillim të heqjes së lirisë (p.sh. gjatë ose menjëherë pas kapjes).

CPT u bën thirrje autoriteteve shqiptare të ndërmarrin hapa për të siguruar që personat të ndaluar nga policia të jenë plotësisht të informuar për të drejtat e tyre që nga fillimi i privimit të lirisë (d.m.th., nga momenti kur ata janë të detyruar të qëndrojnë në polici). Kjo duhet të sigurohet me dhënien e një informacioni verbal të qartë që në fillim, për t'u plotësuar në rastin më të shpejtë (domethënë, menjëherë pas mbërritjes në ambientet e policisë) me sigurimin e fletës së informacionit për të drejtat e tyre). Personave në fjalë duhet t'u kërkohet të

nënshkruajnë një deklaratë që vërteton se ata kanë marrë një kopje të fletës së informacionit për të drejtat e tyre.

Në gjykimin tonë, praktika e deritanishme ka treguar se një mori çështjesh penale të rëndësishme të cilat janë bërë publike edhe nga media kanë dështuar si rezultat i kryerjes se veprimeve jo profesionale dhe të pabazuara në ligj të punonjësve të policisë gjyqësore. Ndërmjet shkeljeve ligjore, janë konstatuar edhe raste të kryerjes së veprimeve procedurale pa pjesëmarrjen e avokatit mbrojtës.

Në përfundim të analizës tonë, gjejmë rastin të theksojmë se shkeljeve ligjore, për mos lejitimin e avokatit në ambientet e policisë për të mbrojtur shtetasit e shoqëruar apo të arrestuar/ndaluar dhe në IEVP për mbrojtjen e personave të burgosur, me justifikimin se nuk janë të pajisur me akt noterial duhet t'u jepet fund. Këto qëndrime, përveç se vijnë në kundërshtim me dispozitat kushtetuese e ligjore të cituara më lart, cenojnë imazhin dhe ulin besimin publik të këtyre strukturave si organe të rëndësishme të administratës shtetërore.

Për sa më sipër, bazuar në pikën 3, të nenit 63, të Kushtetutës së Republikës së Shqipërisë, ku parashikohet se: *“Avokati i Popullit ka të drejtë të bëjë rekomandime dhe të propozojë masa kur vëren shkelje të të drejtave dhe lirive të njeriut nga administrata publike”,* dhe në nenin 21/b, të ligjit nr. 8454 datë 4.02.1999 *“Për Avokatin e Popullit”,* i ndryshuar, ku parashikohet se: *“Pas përfundimit të hetimit, Avokati i Popullit kryen këto veprime:*
b. paraqet rekomandime për vënien në vend të së drejtës së shkelur tek organi administrativ, që, sipas tij ka shkaktuar shkelje të të drejtave dhe lirive;”

REKOMANDOJMË:

1. Marrjen e masave të nevojshme nga strukturat e Policisë së Shtetit dhe të IEVP-ve për të respektuar të drejtën ligjore të mbrojtjes së personave të shoqëruar, arrestuar/ndaluar, paraburgosur e dënuar me burgim, si dhe lejitimin e avokatëve të takohen me këto subjekte në çdo kohë dhe sa herë kërkohen prej tyre.
2. Marrjen e masave të nevojshme për trajnimin në vijimësi të punonjësve të Policisë së Shtetit dhe të IEVP-ve në shkallë vendi me qëllim njohjen dhe respektimin me rigorozitet të drejtave kushtetuese e ligjore të shtetasve.
3. Marrjen e masave organizative nga strukturat qendrore të Ministrisë së Drejtësisë për ushtrimin e të drejtës së kontrollit të ligjshmërisë së akteve nënligjore të nxjerra nga Drejtoria e Përgjithshme e Burgjeve me qëllim që shkelje të tilla të të drejtave ligjore të personave të burgosur të mos përsëriten në të ardhmen.
4. Marrjen e masave organizative nga Drejtoria e Përgjithshme e Policisë së Shtetit për ushtrimin e kontrollit në strukturat vendore lidhur me respektimin e të drejtës së mbrojtjes së

shtetasve të shoqëruar, arrestuar e ndaluar nga oficerët e policisë gjyqësore me qëllim parandalimin e shkeljeve ligjore në të ardhmen.

Për qëndrimin që do të mbani dhe masat që do të merrni në zbatim të këtij rekomandimi, lutemi të ktheni përgjigje brenda afatit 30 ditor të përcaktuar në nenin 22 të ligjit “Për Avokatin e Popullit”, i ndryshuar.

Duke besuar në mirëkuptimin dhe bashkëpunimin tuaj,

AVOKATI I POPULLIT

Erinda BALLANCA